

Efficiente bestrijding

*Resultante van een hechte organisatie en een
waardevolle medewerking der ingezetenen*

Organisatie

Horst (Noord-Limburg) is een gemeente van ruim 8000 ha. en meer dan 15.000 inwoners. Ze bezit een belangrijke pluimvee- en bloementeel, tuinbouw, asperge- en champignoncultuur, voor de laatste zelfs een proefstation.

De gemeente omvat 7 kerkdorpen (kantons): Oostenrijk, Horst (centrum), Melderslo, Hegelsom, Meterik, America en Griendtsveen, resp. genummerd 1 t/m 7 op de kaart op pag. 25.

Elk ervan heeft een wijkhoofd (kantonnier). Met de hoofdkantonnier en zijn plaatsvervanger (de „vliegende kantonnier”) beschikken zij allen over een huistelefoon, hetgeen snelle verbindingen bevordert.

Hoe is men tot de kanton-indeling gekomen?

De Dienst Openbare Werken in Horst heeft de zorg voor:

- a. het wegnnet (ca. 300 km), de wegbermen, bermsloten en waterlossingen;
- b. het uiterlijk schoon der gemeente (reiniging, wegbeplanting e.d.);
- c. de verkeersaanduidingen (verkeersborden, wegbebakening e.d.);
- d. het onderhoud van de recreatieterreinen.

De noodzaak om alle hieruit voortvloeiende werkzaamheden gelijktijdig over de gehele gemeente te kunnen uitvoeren, vormde de basis van de indeling in kantons; deze bracht bovendien het voordeel dat elke kantonnier voortdurend de stand van zaken in zijn gebied kan overzien. Hij inspecteert het geregeld, is dus op de hoogte van alle bijzonderheden en verleent zoveel mogelijk „eerste hulp”: voorzieningen die zonder veel tijdverlies kunnen worden getroffen. Alle andere bijzonderheden geeft hij door aan de hoofdkantonnier. Tevens waakt hij tegen beschadiging van gemeente-eigendommen.

Hij treedt dus op als „waker” en „melder” in zijn rayon, is volledig met zijn werkgebied vergroeid en nauwkeurig op de hoogte van mogelijke kwetsbare plaatsen.

Actieve kantonniers stimuleren in menig opzicht ook de bevolking; dit kwam duidelijk naar voren in gesprekken die ik zowel met de kantonniers als met bedrijfs-eigenaren voerde.

Het „rattenwerk” is slechts een klein onderdeel van de kantonniers-werkzaamheden, doch er wordt zeker niet minder zorg aan besteed. Langs waterkanten, op vuilstortplaatsen e.d. legt de kantonnier regelmatig vergif uit, waarbij de nodige veiligheidsmaatregelen in acht worden genomen. Op verzoek bestrijdt hij het ongedierte bij partikulieren.

De uitlegplaatsen worden geregeld gecontroleerd, zodat elke (kleine) ratteninvasie direct kan worden aangepakt. Op de belt in het dorp America bv., waar wij een bezoek brachten, is al sinds jaren nagenoeg geen ongedierte meer signaleerd. Hetzelfde kan, naar men ons verzekerde, van de andere stortplaatsen worden gezegd.

De hoofdkantonnier vormt de schakel tussen directie en kantonniers. Hij geeft werkopdrachten aan deze laatsten door, controleert hun werkzaamheden, verzamelt hun gegevens, rubriceert die en stelt aan de hand daarvan een globale werkinventarisatie op. Het is nl. van belang dat de directie, t.b.v. het opmaken van een werkplanning, steeds beschikt over een betrouwbaar overzicht van de onderhoudstoestand van wegen, waterlossingen enz. Alle klachten over slechte wegen e.d. komen op een centraal punt binnen en worden vandaar aan de hoofdkantonnier doorgegeven, zodat een vlotte afdoening mogelijk is.

Tempo

Het tempo van ingrijpen in dergelijke gevallen wordt nog versneld door het voortdurende contact met de inwoners, die de persoon van de kantonnier als vertrouwensman zien — hij is ook één der hunnen — bij wie zij met hun klachten aan het juiste adres zijn. Dit is van niet te onderschatten belang, omdat zo direct bij de eerste aanduiding van bv. aanwezigheid van ratten of muizen, de kantonnier wordt ingeschakeld.

Een voorbeeld van deze efficiënte werkwijze werd tijdens de mond- en klauwzeerperiode in de winter van 1965/66 gegeven. Zoals bekend is, kan ook de bruine rat bij de verspreiding van deze veeziekte een rol spelen, daar hij door zijn verblijf in besmette stallen het virus aan vacht en poten naar andere stallen kan transporteren (mechanische versleping). Om na te gaan in hoeverre in de praktijk de ratten zelf door het virus van mond- en klauwzeer worden aangetast, werd besloten om ratten, die verdachte symptomen vertoonden, ter onderzoek aan het Centraal Diergeneeskundig Instituut te Amsterdam op te zenden.

Aan Openbare Werken in Horst (een der eerste besmette gemeenten) werd verzocht hierop attent te zijn. Het resultaat was dat nauwelijks 2 weken later de eerste rat naar Amsterdam kon worden gezonden, waar men reeds de volgende dag de uitslag van het onderzoek meedeelde: „geen mond- en klauwzeer”.

Naarstig had men in Horst naar zieke ratten gespeurd; niet alleen dat men gebrand was op een primeur, doch de wens een halt toe te roepen aan de gevreesde ziekte, deed de kantonniers als ware speurhonden hun gebied doorzoeken.

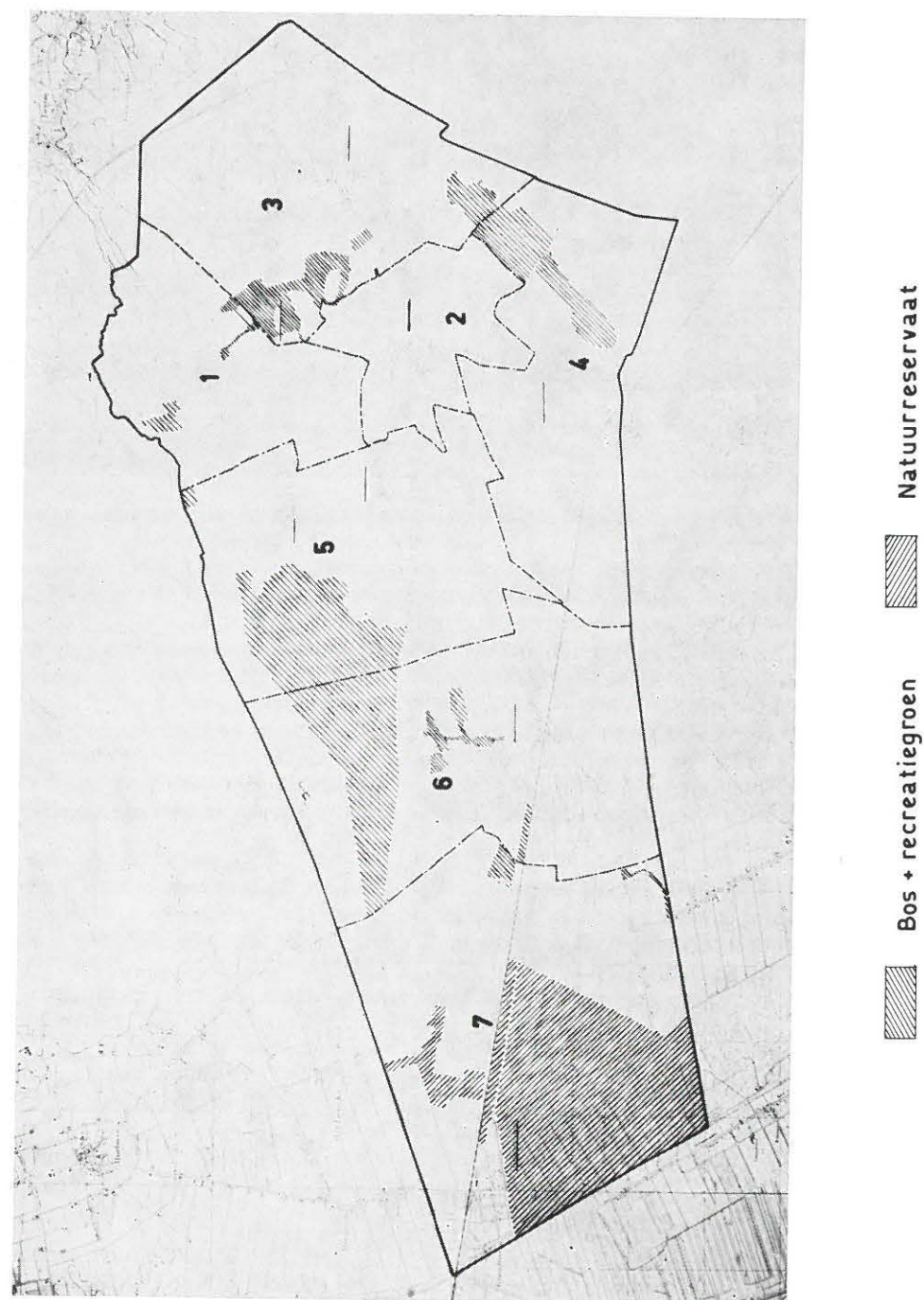
Ook van andere in genoemde periode gevangen ratten kon niet worden aangetoond, dat de dieren zelf aan mond- en klauwzeer leden.

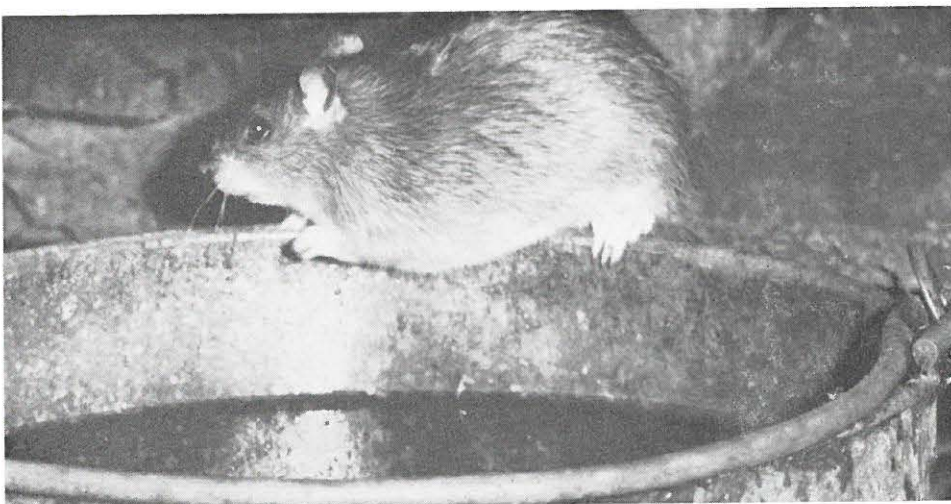
In het bureau Openbare Werken verschaffen wandkaarten overzichten inzake de behandelde mond- en klauwzeerpercelen en de afwerking van de normale, lopende rattenklachten (: bezoeken en controle-bezoeken). Wat deze laatste categorie betreft, worden slechts zelden klachten aan het bureau ontvangen; als regel nemen de kantonniers ze persoonlijk in ontvangst. 'n Bewijs van het vertrouwen dat deze genieten.

Voor een algemene bespreking komen de kantonniers tweemaal 's jaars in het bureau O.W. bijeen, waarbij dan de rattenbestrijding een vast programmapunt vormt. Voorts worden de door onze afdeling georganiseerde contactdagen voor gemeentelijke rattenbestrijders trouw bezocht.

Recreatie

Bij onze rondgang door de gemeente voerde hoofdkantonnier Jacobs ons langs de bestaande recreatiecentra en ontvouwde vervolgens de toekomstplannen van Horst t.a.v. de openluchtrecreatie.

Een indrukwekkende reeks, die de mening wettigt dat Horst zich ontwikkelt tot een attractief toeristencentrum.

Bestaande recreatiecentra zijn:

- * de uitgestrekte boscomplexen met wandelroutes;
- * het natuurreservaat „De Peel”;
- * het openluchtzwembad (650 m²);
- * de sporthal, tevens tentoonstellingshal (1000 m²).

Voor 1970 zijn gepland:

- * het recreatieoord „Midden Peelweg”;
- * de Kasteelse bossen met waterplas;
- * de Maas- en Peelroutes (A.N.W.B.);
- * het overdekte zwembad (instructiebad, in de avonduren voor recreatieve doeleinden beschikbaar te stellen).

Nu is het een bekend feit dat recreatieterreinen op onze knagers een bijkans even-grote aantrekkingskracht uitoefenen als op de toeristen. Heel verklaarbaar overigens als men bedenkt, hoe nonchalant de laatsten vaak omspringen met voedsel, afval e.d., en zodoende het ongedierte lokken.

Met het oog op de gevaren die ratten begeleiden (overbrengen van ziekten), mag hun aanwezigheid echter nergens worden geduld, noch in woning, opslagplaats of levensmiddelenbedrijf, noch ook op recreatie- of zwembadterrein of campings.

In het licht van wat hierboven is meegedeeld over de verhouding kantonniers-bevolking, achten wij het echter zeer waarschijnlijk dat de gemeente Horst in dit opzicht geen al te grote moeilijkheden zal ondervinden. De kantonniers, die de recreatie-objecten aan hun zorgen krijgen toevertrouwd, zullen er ongetwijfeld nauwlettend op toezien dat de gemeentelijke voorschriften terdege worden nageleefd. En... ook hierbij zullen zij zich verzekerd weten van de steun van Horst's ingezetenen.

Wageningen, augustus 1969

G. J. Pop
Afd. Bestrijding van Ongedierte

In Horst (2):

ALS MEN HET GOED AANPAKT, LUKT HET

Op 17 oktober j.l. kwam kantonnier J. Snellen bij zijn hoofdkantonnier met de mededeling: „Kom eens mee kijken naar B., daar zitten honderden ratten, ik kan ze niet meer aan”.

Er werd afgesproken om vrijdagmiddag te gaan kijken wat er gedaan kon worden. Op het bedrijf aangekomen, zagen wij niet alleen 60 à 70 zeugen met een paar honderd biggen en een hok met $\pm$ 4000 legkippen, maar wij zagen ook hier en daar een grijze staart tussen de pakken stro verdwijnen. Andere ratten waren brutaler en bleven rustig aan de maaltijd in de voederbakken.

U hebt het al begrepen, het krioelde er van de ratten. Op plaatsen waar in de morgen-uren nog gewerkt was, zag men nu niets dan rattensporen op de grond. Er werd besloten om deze rattenhaard eens goed aan te pakken. De eigenaar van het bedrijf zorgde voor 50 kg biggenkorrels en de gemeente voor 50 kg haver. Dit werd op maandagmorgen op de bekende manier met de roltrommel klaar gemaakt en 's middags werden de gerechten opgediend. Wij hadden een 50-tal plastic champignon-kistjes meegenomen en daar werd $\frac{1}{2}$ kilo korrels en $\frac{1}{2}$ kilo haver in gedaan, vermengd met een sausje van cumarine en slaolie. Dit werd neergezet boven op de stro-matten die onder het dak waren aangebracht. Verder werd nog eens $\pm$ 30 kilo op diverse andere plaatsen uitgelegd. Met 3 man was het geval in anderhalf uur geklaard. Er werd afgesproken om de eerste 14 dagen niet meer naar dat bedrijf te gaan kijken.

Na 13 dagen kon kantonnier Snellen zijn nieuwsgierigheid niet meer bedwingen en ging eens poolshoogte nemen. Het eerste dat hij te horen kreeg was: „Ik zie geen rat meer en wij hebben tot nu toe 227 dode ratten gevonden, wij hebben ze nauwkeurig geteld”. De conclusie die wij hieruit getrokken hebben, is deze: Wees niet te zuinig met lokaas (spatiëring van ons; red.), leg ruim voldoende uit, de bestrijding is hierdoor veel effectiever en bovendien heel wat goedkoper. Men hoeft niet telkens met een paar kilo naar één bedrijf te gaan, wat te veel tijd kost. Op dit bedrijf was 85 kg in één keer uitgelegd.

Horst, 12 november 1968

De Hoofdkantonnier,
L. Jacobs

In Horst (3):

RATTENBESTRIJDING 1968

In 1968 werden in de 7 kantons in totaal 757 bestrijdingen uitgevoerd, t.w. 675 tegen ratten en 82 tegen muizen. Daarvan hadden er 714 (632 + 82) betrekking op particulieren, waarvan een aantal tot viermaal toe moest worden bezocht, 24 op waterlossingen en 19 op stortplaatsen; bovendien werden 54 controlebezoeken afgelegd.

De medewerking van de inwoners is goed, hetgeen blijkt uit de gegevens die de kantonniers verstrekt hebben. Tevens kwam vast te staan dat vooral waterlossingen en vuilstortplaatsen voortdurende aandacht vereisen.

De muizenbestrijding vindt vooral plaats in het kanton America, op verzoek van tuinders. Als lokaas wordt door de mensen zelf havermost beschikbaar gesteld, waaraan cumarine toegevoegd wordt.

Bij controle is gebleken dat zeer veel ratten gesneuveld zijn, al verdient het aanbeveling

het aantal nog meer terug te dringen. Dit kan, als aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- * Meer voeren in waterlossingen, riolering enz.
- * Sneller melden door het publiek als ratten gesignaleerd zijn.
- * Beter opruimen van erven en opslagplaatsen.

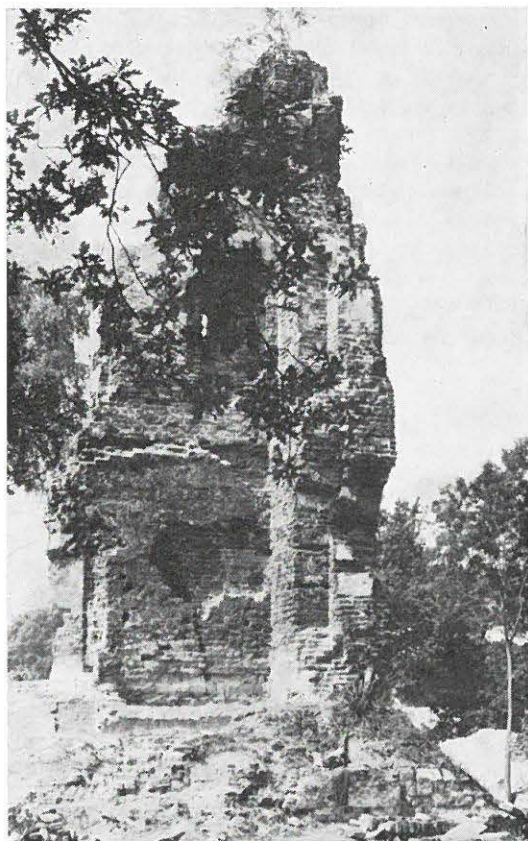
Sinds twee maanden zijn wij er toe overgegaan om het rattengif niet zelf door de kantonniers te laten uitleggen, behalve op die plaatsen, waar voor de eerste maal een rattenbestrijding wordt uitgevoerd.

Het hoogste aantal ratten dat bij een bestrijding op één bedrijf dood werd aange troffen, bedroeg 227 stuks (zie bijdrage van hoofdkantonnier L. Jacobs; red.).

Door de magazijnmeester werd nog 62 maal rattenvergif uitgegeven, in totaal 152 kg.

Horst, 9 januari 1969

De Opzichter A,
L. G. J. Jacobs

*Ruïne huis ter Horst, gelegen in
de Kasteelse bossen
(horst = een met kreupelhout
begroeide hoogte).*

Foto J. Kleyheeg